

УДК 378.04/377

© Ворожбіт-Горбатюк В. В., Борисенко Н. О, Се Жежань, 2022

orcid.org/0000-0002-0532-3867

orcid.org/0000-0002-5138-9226

orcid.org/0000-0002-6871-4005

<https://doi.org/10.34142/23128046.2022.52.05>

В. В. Ворожбіт-Горбатюк
Н. О. Борисенко
Се Жежань

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК РЕСУРС ПАРТНЕРСТВА

У статті порушено проблему налагодження партнерських продуктивних відносин між учасниками освітнього процесу. Автори розглядають роль інформаційно-комунікаційної компетентності педагога в налагодженні партнерства. У статті автори зосередили увагу на базових умовах формування такої компетентності. Зокрема: створення можливостей для розвитку і вдосконалення осмислення новітніх знань з навчального предмета, фахових методик, технологій, втілення сучасних підходів до організації освітнього процесу, реалізації програми особистісного і професійного розвитку.

Авторами статті наголошено, щоб здійснювати комунікацію з різними цільовими аудиторіями на основі партнерства, презентувати професійний досвід та інноваційний проєкт важливо створювати відкрите безпечне освітнє середовище для досягнення очікуваних результатів навчання; розробляти методичне забезпечення навчальних просторів і професійного саморозвитку; створювати новий освітній контент, використовувати сучасні цифрові сервіси і застосунки у професійній інноваційній діяльності; відповідально використовувати технології бізнесу, медіа, підприємництва під час розроблення й реалізації освітніх проєктів.

У статті інформаційно-комунікативна компетентність педагога в контексті партнерства розглядається як синтез мовно-комунікативної компетентності (знання і володіння державною мовою, розуміння і врахування специфіки культури мовного середовища (мова корінного народу, нацменшин), мовно-комунікативні навички здобувачів), а також – інформаційно-цифрової компетентності. Остання органічно поєднує: орієнтування в інформаційному просторі, критичне мислення, володіння цифровими освітніми ресурсами, цифровими технологіями.

У статті автори успіх партнерства вбачають в активній взаємодії кожної із сторін-учасниць освітнього процесу, спільному баченні цілей розвитку здобувача у конкретному закладі освіти. Наведено приклад

партнерської взаємодії на основі гайда, *Must have*, *Хендбука*. Перспективи подальших наукових розвідок автори бачать у вивченні і компаративному аналізі досвіду партнерства учасників освітнього процесу України і КНР, розробленні відповідного методичного забезпечення.

Ключові слова: здобувач, заклад освіти, партнерство, педагогічна освіта, університет, компетентність.

Vorozhbit-Horatiuk V. V., Borysenko N. O., Xie Keran. Information and communication competence of teachers as a resource of partnership. The article raises the issue of establishing productive partnerships between participants in the educational process. The authors consider the role of information and communication competence of the teacher in establishing a partnership. In the article, the authors focused on the basic conditions for the formation of such competence. In particular: creating opportunities for the development and improvement of understanding of the latest knowledge on the subject, professional methods, technologies, implementation of modern approaches to the organization of the educational process, the realization of the program of personal and professional development.

The authors of the article emphasize that in order to communicate with different target audiences on the basis of partnership, to present professional experience and an innovative project, it is important to create an open safe educational environment to achieve the expected learning outcomes; to develop methodological support for educational spaces and professional self-development; create new educational content, use modern digital services and applications in professional innovation; responsibly use the technologies of business, media, entrepreneurship in the development and implementation of educational projects.

The article considers the information and communicative competence of the teacher in the context of partnership as a synthesis of language and communication competence (knowledge and proficiency of the state language, understanding and taking into account the specifics of the culture of the language environment (indigenous language, national minorities), digital competence. The article organically combines: orientation in the information space, critical thinking, skills in digital educational resources, digital technologies.

In the article, the authors see the success of the partnership in the active interaction of each of the parties involved in the educational process, a common vision of the development goals of the applicant in a particular educational institution.

An instance of partnership interaction is given on the example of a guide, *Must have*, *Handbook*.

The authors see prospects for further scientific research in the study and comparative analysis of the experience of partnership between participants in the educational process of Ukraine and People's Republic of China, the development of appropriate methodological support.

Key words: *applicant, educational institution, partnership, pedagogical education, university, competence.*

Вступ. У глобалізованому суспільстві, що позначається невизначеністю і постійними змінами контраверсійного порядку, вкрай значущою вважаємо проблему налагодження партнерських продуктивних відносин між учасниками освітнього процесу. Роль інформаційно-комунікаційної компетентності педагога в налагодженні партнерства важко переоцінити. Щоб здійснювати комунікацію з різними цільовими аудиторіями у закладі освіти на основі партнерства, презентувати професійний досвід та інноваційний проєкт важливо створювати відкрите безпечне освітнє середовище для досягнення очікуваних результатів навчання у відповідності до принципових положень, висвітлених у Паризькому комюніке 2018 року (Paryzke komiunike, 2018).

Також інформаційно-комунікаційна компетентність набуває вирішального значення у контексті методичного забезпечення навчальних просторів і професійного саморозвитку у процесі міжуніверситетської комунікації (Khyzhniak & Vorozhbit-Horbatiuk, 2021).

Сучасний педагог, учитель створює новий освітній контент, використовує сучасні цифрові сервіси і застосунки у професійній інноваційній діяльності, відповідно до дидактичних цілей відповідально використовує технології бізнесу, медіа, підприємництва під час розроблення й реалізації освітніх проєктів.

Мета та завдання. *Мета статті* полягає у визначенні орієнтирів формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагога як ресурсу партнерства.

Методи дослідження. Методи аналізу, синтезу, конкретизації для ґрунтового і глибокого вивчення сутності і структури інформаційно-комунікаційної компетентності учителя у контексті педагогіки партнерства. Метод моделювання для визначення структури інформаційно-комунікаційної грамотності і компетентності через призму партнерської навчальної взаємодії у системі «учитель – учні – батьки учнів – громада».

Результати. Визначено базові умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагога: створення можливостей для осмислення новітніх знань із навчального предмета, фахових методик, технологій, втілення сучасних підходів до організації освітнього процесу, реалізація програми особистісного і професійного розвитку.

Інформаційно-комунікативна компетентність педагога в контексті партнерства розглядається як синтез мовно-комунікативної компетентності (знання і володіння державною мовою, розуміння і врахування специфіки

культури мовного середовища (мова корінного народу, нацменшин), мовно-комунікативні навички здобувачів), інформаційно-цифрової компетентності. Остання органічно поєднує: орієнтування в інформаційному просторі, критичне мислення, володіння цифровими освітніми ресурсами, цифровими технологіями. Також досліджувана компетентність синтетична з емоційно-етичною компетентністю педагогічного партнерства, проєктувальною, інноваційною компетентністю, здатністю педагога до навчання упродовж життя.

Відповідно до Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (Profesiinyi standart za profesiiamy «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity» & «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», 2021) виокремлено мовно-комунікативну компетентність (державна мова, володіння і використання специфіки культури мовного середовища (мови корінного народу, національних меншин), уміння розвивати мовно-комунікативні навички учнів), інформаційно-цифрову компетентність. Остання передбачає орієнтування в інформаційному просторі, критичне мислення, здатність продуктивно застосовувати цифрові освітні ресурси, інноваційні цифрові технології.

Опрацювання змісту Професійного стандарту (Profesiinyi standart za profesiiamy «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity» & «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», 2021) підтвердило, що апіорною ознакою компетентності є інформаційно-комунікаційна грамотність як здатність особи розрізняти, осмислено висловлювати, інтерпретувати і створювати концепт поняття, почуття, думки, факту усно, письмово, за допомогою аудіальних, візуальних та цифрових матеріалів у різних галузях знань та контекстах. Компонентами такої грамотності є (схема 1):

Схема 1

Компоненти інформаційно-комунікаційної грамотності з досвіду партнерської навчальної співпраці із здобувачами, стейхолдерами освітніх програм, іншими зацікавленими в якості освіти особами науково-педагогічних працівників кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Kafedra osvitolohii ta innovatsiinoi pedahohiky KhNPU imeni H.S. Skovorody, 2021).

Зазначимо тут, що успіх партнерської співпраці виявляється, на наш погляд, у максимально точному розумінні учнями слів вчителя, відтворенні та доцільній інтерпретації запропонованих учителем мовних конструктів. Для цього пропонуємо не хestувати порадами:

- ✓ Прості речення.
- ✓ Спокійний доброзичливий тон.
- ✓ Налаштованість на оптимізм і партнерство.
- ✓ Оперативний зворотній зв'язок.
- ✓ Активне слухання.
- ✓ Вербалізація висновку, резюме – завжди.

Корисні прийоми формування і удосконалення інформаційно-комунікаційної грамотності: крелоізовані тексти, опорні схеми – хендбуки, інтерактивні робочі аркуші; глосарій теми чи конкретного уроку у формі інфографіки чи хмари слів; технологія: три моменти мені зрозумілі, двох моментів я можу навчити інших, один момент хочу закріпити/повторити;

відповідь на питання запитанням; технологія формування емоційного інтелекту: «Дяка тобі за...» тощо.

Цифрова компетентність по суті передбачає упевнене, критичне і суворо відповідальне використання у навчальній взаємодії цифрових застосунків і медійних технологій (Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia, 2017). Критеріальною ознакою грамотності є осмислене знання того, як цифрові технології можуть підтримувати спілкування, творчість та інновації. Обізнаність щодо їхніх можливостей, обмежень, впливів та ризиків вкрай значуща.

Кожен педагог для успіху партнерської взаємодії повинен досконало опанувати навичками використання, доступу, фільтрування, оцінки, створення, програмування та обміну цифровим змістом із здобувачами, батьками учнів, представниками громади, іншими зацікавленими в якості освіти особами.

Обговорення. Успіх партнерської взаємодії у системі «Учитель – учні – батьки учнів», на наш погляд, передбачає активну співпрацю, спільне бачення цілей розвитку дитини у конкретному закладі освіти. Значимим є уміння учителя слухати і спостерігати 24/7, не оминаючи пильною увагою спілкування дитини в мережевому просторі. Не шкодувати часу на нетворкінг, делегування громадських доручень батькам учнів, іншим зацікавленим в якості освіти особам. Психологічний комфорт і позитивна рефлексія, уважаємо, забезпечується стимулюючими відповідями, відкритою спонукою учителем дитини до саморозвитку. Вартим уваги є питання безпеки комунікування в соцмережах і мобільних групах.

У ході дослідження ми запропонували алгоритмізовану модель інформаційно-комунікаційної компетентності педагога як ресурсу навчального партнерства (схема 2).

Схема 2

Алгоритмізована модель інформаційно-комунікаційної компетентності педагога як ресурсу навчального партнерства

Першою позицією визначено прозорість і відкритість цілей навчального партнерства. На цьому етапі значення має мовно-комунікативна грамотність. Чітке однозначне розуміння цілей – запорука успішного просування до окресленого результату.

Другим компонентом запропонованої моделі є база інформації. Сучасний педагог не просто транслює навчальну інформацію. У першу чергу він координує навчально-пошукову роботу учнів, усіх учасників освітнього процесу на пошук і критичне осмислення актуальної науково достовірної інформації, разом з учнями створює оригінальний навчальний контент.

За умови успішної активації другої позиції алгоритмізованої моделі кульмінаційною є стадія вироблення культури помилок. Педагог для налагодження партнерської співпраці має демонструвати відкритість і неупередженість. У партнерській навчальній співпраці поціновується практика ділитися досвідом, працювати в команді на заздальгідь визначений, ціннісно значимий для кожного учасника освітній результат.

Висновки. Отже, успіх партнерства вбачаємо в активній взаємодії кожної із сторін-учасниць освітнього процесу, спільному баченні цілей розвитку здобувача у конкретному закладі освіти. Інформаційно-комунікаційна компетентність увиразнює оригінальний навчальний контент, формує корпоративну культуру закладу освіти.

Перспективою подальших наукових розвідок автори бачать у компаративному аналізі досвіду партнерства учасників освітнього процесу України і КНР, розробленні відповідного змістового забезпечення і методичного інструментарію.

ЛІТЕРАТУРА

- Паризьке комюніке, 25 травня 2018 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/Новини/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf> (дата звернення 21.04.2022)
- Кафедра освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/> (дата звернення 21.04.2022)
- Нова українська школа: poradnik dla vchytelja. Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
- Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2021). URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti> (дата звернення 21.04.2022)
- Хижняк І. А., Ворожбіт-Горбатюк В. В. Міжуніверситетські комунікаційні заходи як спосіб формування регіонального дослідницького середовища. *Професіоналізм педагога:*

теоретичні й методичні аспекти. Слов'янськ, 2021. – С. 5-18.
<http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/236444/234962>

REFERENCES

- Paryzke komiunike (2018). [Parisian communication]. – Retrieved from : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/Новини/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf> (in Ukrainian).
- Kafedra osvitolohii ta innovatsiinoi pedahohiky KhNPU imeni H.S. Skovorody (2021) [Education and Innovative Pedagogy Department, Kharkiv Hryhoriy Skovoroda National Pedagogical University]. URL: <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/> (in Ukrainian).
- Bibik, N. M. (Ed.). (2017). Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia. [New Ukrainian school: a guide for teachers]. Pid zah. red. K.: TOV «Vydavnychy dim «Pleiady», 206 s. (in Ukrainian).
- Profesiinyi standart za profesiinyi «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity» (2021). [Professional standard for the professions "Primary school teacher of general secondary education", "Teacher of general secondary education"]. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovykh-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti> (in Ukrainian).
- Khyzhniak, I. A., Vorozhbit-Horbatiuk, V. V. (2021). Mizhuniversytetski komunikatsiini zakhody yak sposib formuvannia rehionalnoho doslidnytskoho seredovyshcha. [Interuniversity communication activities as a way of forming a regional research environment] Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty. Sloviansk, S. 5-18. URL : <http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/236444/234962> (in Ukrainian).

Інформація про авторів:

Ворожбіт-Горбатюк Вікторія Вікторівна: ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5138-9226>, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, Харків, Україна, 61000

e-mail: gorbatykvv@ukr.net

Борисенко Наталія Олексіївна: ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0532-3867>, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з навчально-виховної роботи, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, Харків, Україна, 61000

e-mail: bn0301@gmail.com

Кежань Се: ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6871-4005>, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Харківський національний педагогічний

Information about authors:

Vorozhbit-Horbatiuk Viktoriia Viktorivna ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5138-9226>, Dr. hab. in Pedagogy, Professor, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine, 61000.

e-mail: gorbatykvv@ukr.net

Borysenko Nataliia Oleksiivna ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0532-3867> Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vice-Rector for Educational Work, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine, 61000.

e-mail: bn0301@gmail.com

Keran Xie ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6871-4005> Applicant of the third educational and scientific level of higher education

університет імені Г. С. Сковороди, вул.
Валентинівська, 2, Харків, Україна, 61000

H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical
University, Valentynivska street, 2, Kharkiv,
Ukraine, 61000.

e-mail: gorbatykvv@ukr.net

e-mail: gorbatykvv@ukr.net

Цитуйте цю статтю як: Ворожбіт-Горбатюк В. В., Борисенко Н. О., Кежань Се.
Інформаційно-комунікаційна компетентність педагога як ресурс партнерства. *Теорія та
методика навчання та виховання*. 2022. № 52. С. 52–60
DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2022.52.05>

Дата надходження статті до редакції: 12.04.2022

Стаття прийнята до друку: 27.04.2022